

02/02/14

סימוכין: 55/1/38

לכבוד, מר גדעון סער שר הפנים ת.ד. 6158 ירושלים 91061	לכבוד, גבי ציפי ליבני שרת המשפטים צללחא א-דין 29 ירושלים - 91010	לכבוד, מר יאיר לפיד שר האוצר רח' קפלן 1 ירושלים 91950
--	--	---

מכובדי,

הנדון: בקשה לתיקון (רטרואקטיבי) של שיעור ריבית הנשך בגין תשלומי פיגורים לרשויות

המקומיות

"לא תשיך לאחיך נשך פסך נשך אכל נשך כל דבר אשר ישך"

בשם מרשיי, העמותה לאיחוד והתייעלות בשלטון המקומי (ע.ר. 580581072), וכן מר גל אקוקה, הריני מתכבד לפנות אליכם בעניין שבנדון כדלהלן:

1. עניינה של פנייתנו זו הינה שיעור ריבית הפיגורים המופרז בגין תשלומי חובה לרשויות המקומיות כארנונה והיטלי פיתוח העומד כיום על 9.38% ריבית אפקטיבית שנתית (לפני הצמדה) [להלן- "הריבית"].
2. כפי שנרחיב להלן, שרי הפנים והאוצר, הממונים בחוק על עדכון שיעור הריבית נמנעים, משום מה, מלהפעיל את סמכותם ולעדכן את שיעור הריבית; במחדלם זה, לכאורה, גורמים השרים, בכל הכבוד, עוול בל יתואר למרשי, מר גל אקוקה, כמו גם לנישומים רבים אחרים- את קולם מייצגת בבקשה זו מרשתי, העמותה לאיחוד והתייעלות בשלטון המקומי [להלן- "העמותה"].
3. פתחנו פנייתנו זו במובאה מן המקורות ולו על מנת להמחיש, כבר בפתח הדברים, את החשיבות והדחיפות ובהתאם לכך גם את תשומת הלב הראויה שאנו מבקשים מכם, כשליחי הציבור ונאמניו, ליתן התייחסות מיידית לדברים הנכוחים המפורטים בפנייתנו זו.
4. עוד נציין, וגם זו בפתח דברינו, כי לבקשה זו ולעוול שהיא מבקשת לתקן השפעה רוחבית על תושבים ואזרחים רבים במדינה, רבים מהם בעלי עסקים קטנים מהמגזר העסקי הנאנקים ונאבקים בקשיים הרבים, העסקיים והבירוקרטיים, הניצבים לפנייהם במסגרת ההישרדות העסקית היומיומית.

אין כמעט יום שבמשרדנו לא מתקבלת פניה קורעת לב מאנשים שעומדים לאבד את רכושם בשל ריבית הנשך הנגבית על-ידי הרשויות המקומיות, לעיתים ביחס לחובות שלא הייתה להם ידיעה מוקדמת על קיומם.

מדובר על ריבית בשיעורים הדומים לאלה הנגבים בשוק האפור, דבר שאינו מתקבל על הדעת.

5. מרשיי סבורים, כי הימנעות מהפעלת הסמכות והעדר עדכון הריבית הינו מחדל שתוצאתו שיעור ריבית לא חוקי, לא חוקתי, לא מידתי, לא סביר באופן קיצוני ובניגוד לעקרונות היסוד בממשל דמוקרטי תקין. הפגמים המתוארים הינם פגמים מהותיים היורדים לשורש הסמכות והופכים, כך לטענת מרשיי, את גביית הריבית לפעולה ללא סמכות, או לכל הפחות לחריגה מסמכות.

נפרט ונמק את טענתנו.

6. סעיף 1 לחוק הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) התש"מ-1980, קובע את שיעור "תשלומי פיגורים" בגין חוב ארנונה או תשלום חובה אחר:

"ריבית צמדה בשיעור של 0.75% לחודש, או בשיעור אחר כפי שקבעו שר הפנים ושר האוצר, ממועד החיוב בתשלום החובה עד יום שילומו, בהוספה או בהפחתה של הפרשי הצמדה"

7. שיעור הריבית האמור נקבע בשנת 2000 על ידי שרי הפנים והאוצר בצו הרשויות המקומיות (ריבית והפרשי הצמדה על תשלומי חובה) (קביעת שיעור ריבית צמדה) התשס"א-2000 לאחר שתוקן משיעור של 0.5% לחודש לשיעור של 0.75% לחודש.

8. מני אז ועד היום, שיעור הריבית האפקטיבית הנגבית על ידי הרשויות המקומיות עומדת, אפוא, על שיעור שנתי של 9.38% (הגם שקיימת החלטה שיפוטית שהיא עומדת על כ- 9% "בלבד").

9. נוצרה מציאות, שאין לה אח ורע בתנאים הקיימים היום במשק, בה שיעור הריבית האפקטיבית הנגבית על ידי הרשויות המקומיות עולה כדי ריבית נשך בעלת סממנים ומאפיינים זהים לריבית הנגבית ב"שוק האפור". לשם השוואה, שיעור הריבית לפי חוק פסיקת ריבית והצמדה הינו פחות 2%.

10. נציין, כי גם אם יהיה מי שיצדיק את שיעור הריבית הגבוה בתחילת שנות האלפיים, הרי שהנסיבות השתנו ונראה שאין מי שיוכל לחלוק כי הגיעה העת לעדכן את הריבית, כמתחייב בחוק.

שיעור ריבית הפריים עמד בשנת 2000 על שיעורים שנעו בין 12.20% ל- 9.5% בעוד ששיעור ריבית הפריים בשנת 2014 עומד על 2.5% בלבד, שיעור ריבית בנק ישראל הינו 1%. ניתן להניח כי, שיעור ריבית בנק ישראל והפריים לא צפויים לעלות בשיעורים משמעותיים בתקופה הקרובה ומכל מקום זה שיעורם לעת הזו.

11. שרי הפנים והאוצר קבעו בשנת 2000 שיעור ריבית גבוהה מתוך קורלציה לשיעור הריבית שהיתה נהוגה במשק באותה תקופה, מתוך הצורך למנוע תמריץ שלילי לתשלום ארנונה ותשלומי חובה במקום שהריבית המשולמת על חריגה בבנק נמוכה מהריבית המשולמת בגין פיגור בתשלומי חובה. שיקול זה לא רלבנטי יותר.
12. השיקולים שעמדו בבסיס קביעת שיעור הריבית בשנת 2000 השתנו גם בהיבט המעשי. אם בשנים עברו היה קושי בגביית תשלומים לרשויות המקומיות, הרי שלאחר שנת 2000 ניתנו לרשויות המקומיות סמכויות גבייה ואכיפה נרחבות המאפשרות להן לגבות את תשלומי החובה ביתר קלות מאשר בעבר. אמצעי האכיפה האלנטרטיביים הינם אפקטיביים דיים, כך שאין עוד מקום לטיעון הקשור בהגברת האכיפה.
13. מרשיי סבורים שגם קביעת ריבית על תשלומי פיגורים ראוי לה שתיעשה ברגישות, במידתיות, במתינות ותוך התחשבות בנסיבות. לעיתים רבות, מדובר בשארים או בבעלי עסקים קטנים שמציאות עסקית קשה אינה מאפשרת להם לשלם מס במועד והריבית הנדרשת מקשה עליהם, פעמים באורח אנוש, מלהתגבר על קשיים אובייקטיביים ולהחזיר את עסקם למסלול של דרך המלך (עיין פירוש רשיי למקור המילה "נשך" במקורות: "הוא כנשיכת נחש שנחש נושך חבורה קטנה ברגלו ואינו מרגיש, ופתאום הוא מבצבץ ונופח עד קדקדו, כן ריבית אינו מרגיש ואינו ניכר עד שהריבית עולה ומחסרו ממון הרבה").
14. תשומת ליבכם לכך שריבית הפיגורים נאכפת על ידי הרשויות המקומיות באופן גורף על כל תושב ולא רק כלפי סרבני מס. כך, למשל, מוטלת הריבית על נישומים המבקשים לממש את זכותם החוקתית לחלוק על שומות מס הנשלחות אליהן, לעיתים באופן אגרסיבי, מוטה ומוטעה ופעמים רבות אף תוך הטלת חיובים רטרואקטיביים עד קצה תקופת ההתיישנות ויותר מכך בנסיבות שהן בדרך כלל שנויות במחלוקת.
15. במציאות שנוצרה, נישום המבקש להביא את שומת הארנונה שנקבעה לו בפני ביקורת שיפוטית, עלול למצוא את עצמו בסופו של ההליך משלם תשלומים לעירייה בשיעור כפול ומשולש מהחוב המקורי באופן המעקר מכל תוכן את זכות הגישה לערכאות ולבירור חוב השנוי במחלוקת לגיטימית.
16. במקרים רבים המגיעים לפתחו של משרדנו, מוטלים חיובי ריבית באופן רטרואקטיבי בדרך הגורמת להכפלה ואף לשילוש סכום הארנונה או ההיטל המקורי, מבלי שלנישום אף הייתה הזדמנות לערער עליו קודם לכן או אפילו לשלמו לפני הצטברות הריבית.
17. הנוהג הקיים בו ריבית הפיגורים מוטלת באופן גורף (וכאמור, לעיתים גם בדיעבד) על כלל הנישומים ללא התחשבות בנסיבות אישיות או ללא בחינה של מידת אשמתו או תום ליבו והנסיבות האופפות את האיחור בתשלומים, מעצימה את העוול ואף פוגעת באופן בלתי הפיך באמון הציבור בשלטון החוק, בכלל, ובשלטון המקומי, בפרט.

18. הנכם מתבקשים, אפוא, להשתמש בסמכות שהקנה לכם המחוקק ולעדכן את שיעור ריבית הפיגורים המוטלת על ידי הרשויות המקומיות לשיעור שיתאים וישקף את המציאות הכלכלית והפיננסית הקיימת במחוזותינו, באופן שגם ישתלב עם עקרונות של מידתיות, סבירות וצדק חלוקתי.

19. לאור עומק העוול ואופיו, מרשיי סבורים ומבקשים, שהתיקון יבוצע באופן בהול ויחול על כל החובות הרשומים בספרי העירייה, גם חובות עבר.

20. אציין בפניכם- ולא בחפץ לב - כי, מרשיי הרווני להגיש עתירה לבית המשפט הגבוה לצדק בדרישה לעדכון הריבית, כמפורט בפנייתי זו. במידה ולא יעודכן שיעור הריבית בהקדם האפשרי כמתבקש, אאלץ לפעול כמצוות מרשיי ולהגיש עתירה לבג"ץ.

21. פתחתנו במובאה מהמקורות ואבקש לסיים במובאה מפסיקת בית המשפט העליון בשבתו כבג"ץ:

"סמכות הרשות הופכת לסמכות שבחובה, כאשר הנסיבות העובדתיות הן כאלה שערכי היסוד של השיטה החוקתית והמשפטית שלנו הופכים את אי-הפעלתה של הסמכות לבלתי סבירה באופן היורד לשורשו של עניין"

[הנשיא שמגר בבג"ץ 3094/93 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' ממשלת ישראל, פ"ד מז(5) 404 (1993), בעמ' 421]

בכבוד רב,

עדי מוסקוביץ, עו"ד

נאור יאיר ממון, עו"ד

העתקים:

עו"ד עוזי סלמן- היועמ"ש לעיריית תל אביב יפו
מר גל פרויקט – מנהל אגף הגביה, עיריית תל-אביב יפו
עו"ד ד"ר רוי בר קהאן, ב"כ עיריית ת"א